

Mødet den 18de November.

Herr Professor Allen meddeelte følgende Oplysninger om Forholdene i Danmark umiddelbart efter Kong Hanses Død og før Christiern den Anden stædtes til Thronen.

Der skete strax efter Kong Hanses Død et mærkeligt Forsøg paa at udelukke hans Søn Christiern fra den Throne, hvortil han havde den lovlige Adkomst, og overdrage den til en Anden. Inden jeg om dette Punkt, der hidtil har undgaaet Opmærksomheden, meddeler de efterfølgende Oplysninger, maa jeg forudskikke nogle Bemærkninger om de forskjellige Valg og Hyldinger, der havde fundet Sted. Det staaer i nøie Forbindelse med Sagen, og hvad der derom findes i de bekjendte Kilder, har mange Urigtigheder.

Kong Hans havde ligesom flere af hans Forgjængere søgt at sikre sin Søn Regjeringen ved i sit levende Live at faae ham valgt til sin Efterfølger. Skjøndt det egentlig var i Strid med Landets Forfatning som et frit Kaare-Rige, og i den næste Haandfæstning ogsaa udtrykkelig forbødes, opnaaede Kong Hans dog ved Rigsraadets Velvillie denne Gunst. En beqvem Anledning gaves, da Kong Hans for første Gang drog i Orlog, nemlig Foraaret 1487, da han foretog et stort Sotog for at sætte Danmark i Besiddelse af det vigtige og med Sverrig stærkt omtvistede Gulland. Faa Dage før han gik ombord paa den i dette Øiemed udrustede Flaade, udstædte Rigsraadet 16de Mai (fer. quarta post domin. Cantate) 1487 et Brev, hvori det erklærer, at det for den Gunst og gode Villie, det altid havde fundet hos Kong Hans, havde samtykket og annammet Junker Christiern til Herre og Konge i Danmark efter hans Faders Død. Christiern havde da endnu ikke fyldt sit sjette Aar. Da Kong Hans efter vel forrettede Sager var kommen tilbage fra sit Gullands-tog begav han sig i Juli Maaned paa en Omreise i Rigets Land-

skaber for at lade sin unge Søn modtage Hylding og Troskabsed af Folket. Det skete paa de sædvanlige Landsthing, først i Viborg 18de (eller 20de) August, sidst i Lund, 22de September 1487.*) Paa sidstnævnte Dag udstædte Rigsraadet et nyt Dokument, hvori de erklærede, at de med Rigets øvrige Stænder havde valgt Christiern til Konge efter hans Fader og tilsagt ham Huldskab og Mandskab. Dette Dokument besegledes tillige af mange geistlige og verdslige Herrer udenfor Rigsraadet.

Paafaldende er det, at nogle Aar efter et Medlem af Rigsraadet, der havde deeltaget i begge de nævnte Akter, udstæder et Brev, der paa en sær Maade udvider de tidligere indgangne Forpligtelser. Det var Niels Skave, Bisp i Roeskilde, som i et Brev af 10de August 1491, i Henhold til Valget og sin Hyldings-Ed, yderligere forbinder sig til, at han *med alle dem, som han kunde drage med sig, af al sin Magt vilde gjøre Kong Hanses Søn Christiern Hjælp, Trøst og Bistand, at han kunde blive Herre og Konge i Danmark, naar hans Fader døde.* Der forudsættes her altsaa, at Nogen kunde ville lægge Christiern Hindringer i Veien, naar han engang skulde bestige Thronen, og det ansees fornødent at sikkre sig mod Sligt. Da Christiern den Gang kun var 10 Aar gammel, kan der ikke tænkes paa, at han ved sit Forhold kan have vakt nogen Ugunst mod sig hos de Mægtige i Landet. De Hindringer, som det lader til, at Kong Hans har frygtet, maae søges andensteds. Tanken ledes derved hen paa Hertug Frederiks Prætensioner og de Stridigheder, Kong Hans netop ved denne Tid havde med denne sin yngre Broder. Aaret forud havde Kong Hans foretaget en Deling af Slesvig og Holsteen med sin Broder, og denne havde selv tiltraadt Regjeringen. Men som bekjendt var han meget misfornøiet med Delingen og sin hele Stilling. Han fremkom med Fordringer paa Dele af Danmark og det halve Norge; ja samtidigt hermed søgte han, som man seer ikke blot af Yttringer hos en vel underrettet og nær Tiden levende svensk Forfatter

*) Arkivdokumenter.

(Olaus Petri), men ogsaa af samtidige Akter, at vinde Sverrigs Krone, som lovlig tilkom hans Broder.*) Hvis det forholder sig saaledes, at Kong Hans i sin unøisomme Broders Prætensioner har seet en tilkommende Fare for sin Søns Rettigheder, og af Hensyn hertil har begjæret en saadan Forsikkring af Niels Skave, bliver det imidlertid besynderligt, at vi kun besidde en Erklæring fra et enkelt, vistnok indflydelsesrigt, Medlem af Rigsraadet, Bispn af Roeskilde.**)

Sex Aar senere, i Mai 1497, blev ifølge Hvitfeldts Beretning Christiern paany valgt og stadfæstet som sin Faders Efterfølger. Skjøndt vi herom ikke besidde noget Dokument, er der dog ikke Grund til at tvivle om Efterretningens Rigtighed. Det var ved den Tid Kong Hans forberedede det store Tog, som endte med Sverrigs Underkastelse, og det var ganske naturligt, at han, før han tiltraadte dette farefulde Tog, kunde ønske at sikkre sin unge, da sextenaarige Søn, Regjeringen, og styrke hans Myndighed ved en Stadfæstelse af Rigsraadets tidligere Beslutning. Før at Intet skulde mangle, havde han ogsaa Aaret forud søgt at faae sin Søn erkjendt af Stænderne i Slesvig og Holsteen som sin Efterfølger i den kongelige Deel; men dette mislykkedes, fordi Hertug Frederik, som man tydelig seer, brugte sin Indflydelse hos Ridderskabet til at forhindre det.***)

Efter 1497 begyndte Christiern den Anden at tage Deel i Regjeringsforretningerne og udvikle snart en sjælden Dygtighed. Han bestyrede en Række af Aar Norge med Kraft og Klogskab, dæmpede opkommende Uroligheder, gjorde tvende lykkelige Felttog til Sverrig 1502—1503 og 1511. Kunde man troe

*) Scr. Rer. Suec. I. Sect. II. S. 328 Handl. ror. Skand. Hist. XVIII S. 17. 28.

**) At Grunden til at Kong Hans ved Hyldning søgte at sikkre sin Søn Thronen efter sig, virkelig var Frygt for Hertug Frederiks Prætensioner, siges udtrykkelig af en samtidig Forfatter, der stod i nært Forhold til Frederik den Første, D. Mag. 3 R. 3 B. S. 10.

***) G. Waitz, Schleswig-Holsteins Geschichte, 2 B., S. 72.

Svaning, der ellers er meget langt fra Tilbøilighed til at rose Christiern den Anden, saa havde ogsaa den unge Konge i de sidste Aar af hans Faders Levetid baade vundet dennes Bifald og hele den offentlige Mening for sig. Dette skal have lagt sig for Dagen, da Christiern 1510 kom ned fra Norge og i længre Tid opholdt sig i Danmark, og Svaning bruger ved den Leilighed det stærke Udtryk, at der i hele Riget ikke var en eneste Mand af nogen Anseelse eller Indflydelse, som jo ønskede Christiern maatte blive sin Faders Efterfølger. Tiden kan iøvrigt, naar der, som hos Svaning, er Tale om et længere Ophold og Deeltagelse i Regjeringsforretningerne, ikke være 1510, men maa være 1512. Men nu overraskes man ved at finde, at Kongehuset ved denne Tid har anseet det for fornødent at faae en ny Forsikkring om, at Christiern skulde blive sin Faders Efterfølger i Regjeringen. En saadan udstædte Rigsraadet, næsten ligelydende med den allerførste af 16de Mai 1487, i Kjøbenhavn den 13de Juli 1512 (fer. tertia post festum Kanuti regis). Man kan ved at see disse gjentagne Erklæringer, og navnlig denne sidste, ikke værge sig for det Indtryk, at her maatte være Uraad paafærde. Det turde være, trods Svanings berømmende Ord, at en Deel af Rigsraadet havde mærket despotiske Tilbøieligheder hos ham og fundet Tegn til, at han med et ugunstigt Øie betragtede den Magt og de Rettigheder, hvoraf Raadet var i Besiddelse, saa de kun med liden Glæde kunde see ham bestige Thronen efter Kong Hans. Og Prælaterne især kunde finde Næring for Mistro og Uvillie, naar de saae hen til, at han imod deres Stands Privilegier og Kirkeretten, havde holdt en af deres Medbrødre, den norske Bisp Karl af Hammer, i et fleeraarigt Fængsel. Har en saadan Stemning været tilstæde hos en Deel af Rigsraaderne, saa kan man forstaae det ellers saa paafaldende Skridt af Kong Hans og Christiern, at erhverve en saadan ny Forsikkring. Ikke længe efter viser sig et andet tydeligt Tegn paa, at Christiern ingenlunde følte sig tryk.

Omtrent et halvt Aar efter døde Kong Hans i Aalborg, 20de

Febr. 1513. Af de forskjellige Omstændigheder, der staae i Forbindelse med hans Sygdom og Død, vedkommer det os kun for vort Æmne at mærke Hvitfeldts Efterretning om, at den kongelige Kantsler *Ove Bille* var tilstæde, og at Kong Hans paa Dødsleiet anbefalede ham til sin Søn som en trofast og paalidelig Mand, og ønskede, at han vilde vedblive at være Kantsler. En anden Omstændighed, som kommer i Betragtning, er den, at flere Dokumenter, som udstødtes i Aalborg i de nærmeste Dage før og efter Kongens Død, vise, at en Deel af de jyske Medlemmer af Rigsraadet ved den Tid have været samlede i denne By, iblandt disse navnlig *Niels Stygge*, Biskop i Vendsyssel, og Hr. *Predbiørn Podebusk* og Hr. *Niels Høg*, begge Riddere; Rigsraaden *Peder Lykke* var der ogsaa.

Det første Brev af Christiern den Anden efter hans Faders Død, er skrevet tredie Dagen derefter (22de Febr.) og stilet til Esge Bille, Befalingsmand paa Kjøbenhavns Slot. Han paalægger ham heri »troligen at forvare Slottet.« Henved fjorten Dage senere, 7de Marts, skriver han fra Odense, hvorhen uden Tvivl Forberedelser til Faderens Begravelse havde kaldt ham, atter til Esge Bille om Kjøbenhavns Slots Sikkerhed, og nu med mere indtrængende Ord: »Vi bede Dig og ville, at Du nu i vor Fraværelse lader Slottet vel fast forvare, og haver vis Tilsyn, at der Ingen op paa Slottet stædes, uden Du kjender dem fuldt vel og veed Dig i alle Maader forvaret. Det forlader vi os visselig til.« Disse Ord lyde næsten, som om der stod en fjendtlig Hær paa Sjælland, eller som man hvert Øieblik kunde vente en OVERRUMPLING af Kjøbenhavns Slot. Dette er det andet Tegn, som tyder paa, at der var Uraad paa Færde. Og saaledes forholdt sig virkelig ogsaa.

Den første Oplysning herom møder os i et Stridsskrift, som Frederik den Første lod forfatte mod Christiern den Anden. Det kaldes *Defensio Frederici Daniæ regis etc. contra immodestiam et maledicentiam Christierni regis quondam Danorum etc.* Forfatteren kalder sig *Pius Servilius Ligurinus*, og der er god

Grund til at antage, at der under dette paatagne Navn skjuler sig Peter Svave, som vides at være Forfatter til et andet Stridskrift mod Christiern den Anden. Peter Svave var Frederik den Førstes Sekretær og meget betroede Mand. Dette Stridsskrift forblev imidlertid utrykt: Frederik den Første lod det ikke trykke, uden Tvivl fordi det var affattet i en saa grov Tone og Beskyldningerne mod Christiern den Anden saa overdrevne, at Frederik meente, det snarere vilde skade end gavne hans egen Sag. Heller ikke senere er det blevet trykt. Heri forekommer et Sted, hvori Frederik den Første, efter at have omtalt, at han ved Christierns egen Flugt var kommen i Besiddelse af Riget (regnum accepimus) siger: »ceterum quod ante, *vix defuncto* fratre nostro carissimo, patre autem tuo, a regni primoribus oblatum, in arce videlicet Gotorpia nostra.« Han paastaaer altsaa, at strax efter Kong Hanses Død tilhøde de første Mænd i Riget ham Kronen, og at dette Tilbud gjordes ham paa hans Residentsslot Gottorp.*)

Disse Ord ere bestemte og tydelige nok, men meget korte. Fra et andet Hold faae vi en nærmere Oplysning. Den findes i et Brev, som den bekjendte Ture Jensen skrev til den svenske Rigsforstander Steen Sture den Yngre. Ture Jensen, der var dybt indviklet i alle den foregaaende og efterfølgende Tids urolige Bevægelser, var den Gang Lagmand i Vestergötland, i hvilket Landskab han ogsaa besad flere Godser, desuden Medlem af det svenske Rigsraad og Ridder. Han, ligesom flere Embedsmænd i Vestergötland, lod sig det være magtpaaliggende at indhente Efterretninger om Forholdene i Danmark og meddele Rigsforstanderne dem til Veiledning ved deres Foretagender; og han havde lettere derved end de fleste Andre, da han havde mange Forbindelser baade i Danmark og Norge. Hans Brev,

*) Lignende Yttringer bruger Frederik den Første i et Brev af 1524 til Henrik den Ottende af England. See Forfatterens Breve og Aktstykker til Chr. IIs og Fred. Is Historie, 1 B. S. 225.

der findes i Original blandt Sturernes Papirer, er af 10de April (Søndag efter Quasimodog.) 1513 og skrevet fra Gälstad (Vestergötland, Kinds Herred). Det Sted, som vedkommer os, lyder saaledes: »Haver jeg og aldeles forfaret i Sandhed, at den Tid han (Kong Hans) døde, forespurgte den unge Herre (Christiern 2) sig med Bispen af Ribe (Iver Munck), Bispen af Vendsyssel (Niels Stygge), Hr. Niels Høg, Hr. Predbjørn (Podebusk) og Flere, som da tilstæde vare, om de vilde sige ham Huldskab og Mandskab og være ham bestandig udi Rigens Tjeneste. Saa gave de hannem for Svar, at de havde gjort Tjeneste nok for den Forlening, de havde udaf Kronen; ikke vilde de heller hylde Ingen (nogen) eller være bestandige, før menige Danmarks Raad havde været til Orde og Tale; og dermed skiltes de ad usatte (usamdrægtige, uden at kunne blive enige), og Ingen ere faldne til ham uden Billerne. Og Talen gaaer saa, at de jydskes Herre ere indfaldne med (have indladt sig med, slaaet sig til) Hertug Frederik; ham ere ogsaa Stæderne (Hansestæderne) velvilige, fordi han altid holder godt Naboskab med dem. Og agter han (Hertug Frederik) nu at bespørge sig om Danmarks Rige, som hannem længe haver været fra Haanden (forholdet), og mener han at være det ligesaa nær som den unge (Christiern), fordi han haver ikke meget vel regjeret i Norge.«

Som ovenfor anført, fremgaaer det af Dokumenter, at Niels Stygge, Niels Høg, Predbjørn Podebusk, som nævnes i Ture Jensens Brev, og en af Billernes Familie (Ove Bille), som han hentyder til, vare tilstæde i Aalborg ved Kong Hanses Død, og den Rolle, Ture Jensen lader Billerne spille, i Modsætning til de Andre, passer godt med det, vi af Hvitfeldt vide foregik ved Kong Hanses Dødsleie.

Ogsaa et Par andre Steder forekommer der en Antydning af, at der har fundet Splid Sted i Rigsraadet, den Gang Christiern den Anden skulde tiltræde Regjeringen. Den samtidige Poul Eliesen ytrer i sit Svar til Hans Mikkelsen*), at »der var

*) Poul Eliesens danske Skrifter, udg. af Secher, 1 B. S. 111.

nogen Tvedragt imellem Rigens Raad, der de skulde hannem samtykke og samburde,« men tilføier, at han ikke vil indlade sig videre derpaa. Hvitfeldt siger, at Rigsraadet paa det Møde, som holdtes i Anledning af Christiern den Andens forestaaende Kroning, var »indbyrdes ueens om Kroningen«, idet man indvendte mod Kongen hans Løstgighed og tyranniske Handel i Norge*). Formodentlig har Hvitfeldt taget dette af hiint Skrift af Poul Eliesen, hvoraf han har indført et Stykke bag i sin Historie af Kong Christiern. Men Hvitfeldt feiler i Tiden; det var ikke ved Kroningen, som skete den 29de Mai 1514, men omtrent et Aar tidligere, at denne Tvist fandt Sted. Endelig henvises der under Forhandlingerne paa Herredagen i Kjøbenhavn Juni 1533 til noget Mærkeligt, som skal være skeet i Kjøbenhavn ved Kong Christierns Kaar og Udvælgelse**).

Men Spørgsmaalet bliver nu: hvorfor det ikke kom videre, hvorfor man opgav Forsøget paa at fortrænge Christiern den Anden og vælge hans Farbroder. Svaret herpaa giver det anførte Skrift af Peter Svave, hvori det et andet Sted hedder: »qvi (Rigsraaderne) et ob mores, quos subodorati in te malos, ante nobis optionem obtulere eam, quam rex tu ab eis eligerere, *sed quam recipere modestia nostra detrectavit.*« Altsaa Hertug Frederik vilde ikke modtage den tilbudte Krone, og Grunden var hans modestia, hans Beskedenhed, hans Maadehold. Men da vi vide, at Maadehold og Nøisomhed med sit Eget ikke hørte til de Egen-skaber, der i særdeles Grad udmærkede Frederiks Natur, ledes vi til den Formodning, at der maa have været særegne Omstændigheder, som have fremkaldt denne usædvanlige Modestie hos Hertug Frederik. Det lader sig ogsaa paavise, at Forholdene vare saadanne, at det var aldeles utilraadeligt for Frederik at modtage Tilbudet.

For det Første er det klart af Alt, at det ikke var det hele,

*) Hvitfeldt VII, 33.

***) N. D. Mag. 2 B. S. 202.

men kun en Deel af Rigsraadet, som tænkte paa at bryde deres edelig indgangne og ganske nylig stadfæstede Forpligtelser mod Kong Christiern. Der er ikke Spor til Andet, end at det kun har været en Deel af de jydsk verdslige Herrer og nogle af de jydsk Prælater; til disse kan maaske En eller Anden fra de øvrige Landskaber have sluttet sig, blandt Prælaterne muligen Bispn af Fyn, Hans Andersen Beldenak. Men at modtage et Tilbud om Kronen, som kun kom fra en Deel af Rigsraadet, og rimeligviis en mindre Deel, maatte have sine store Betæneligheder. Desuden opstod der et stort Røre i Riget, da det rygtedes, at et Parti i Rigsraadet vilde udelukke den lovlig valgte Konge fra Regjeringen og sætte Hertug Frederik paa Thronen. At Stemningen i Riget hos den langt overveiende Fleerhed har været for Kong Christiern, maa man finde rimeligt; thi Borger- og Bondestanden havde ingen Grund til at vente Andet end Godt af ham, og om der end baade blandt Prælaterne og den høie Adel fandtes Adskillige, som følte sig tilbagestødte af Christiern den Anden og frygtede hans Charakter, saa besad han dog i sin Raskhed, Driftighed, Djærvhed og Krigsdygtighed og i sit allerede tidlig bestemt fremtrædende danske Sindelag, Egenskaber, der nok kunde tiltale Landets talrige menige Adel; alle vare de desuden bundne ved deres Ed. Bevægelsen synes at have været meget hæftig og navnlig i Kjøbenhavn truende imod Rigsraadet. Anderledes kan man ikke let forstaae nogle Yttringer, som faldt paa den ovenomtalte Herredag i Juni 1533. Et af de Spørgsmaal, der da kom under Overveielse, var, om det var raadeligt, at Rigsraadet paa egen Haand valgte en Konge. Dette fremstilles som betænkeligt, idet der henvises til, at den sædvanlige Fremgangsmaade ved Kongevalg var, at der tilkaldtes nogle af Adelen fra hvert Landskab og en Borgemester og nogle Borgere fra hver Kjøbstad; hvis det ikke skete nu, hedder det derpaa, da var det at befrygte, at deraf kunde komme et stort Fordærv og Opløb i Riget af Adelen og Rigets Indbyggere; thi man vidste jo nok hvad der skete i Kjøbenhavn ved Kong Christierns

Kaar og Udvælgelse*). Det forudsættes altsaa som bekjendt, at alvorlige Begivenheder ved hiin Leilighed have fundet Sted. At en almindelig Bevægelse vaktes i Landet ved de jydskes Rigsraaders Forsøg paa at forbigaae Christiern og vælge Hertug Frederik, siges ogsaa i hiint Brev fra Ture Jensen, idet han umiddelbart efter de tidligere anførte Ord tilføier: »ther met er ther stor ville (Forvirring) i landiit.« Nogle Yttringer, der forekomme i et Brev fra Enkedronning Christine, Christiern den Andens Moder, skrevet i de samme Dage, som Ture Jensens, 15de April (Fredag før jubilate) 1513, synes at tyde paa det Samme. Hun melder sin Lensmand Oluf Holgersen Ulfstand paa Nykjøbing, at nogle af hendes Bønder have været hos hende for at bede om Eftergivelse af en Sum Penge, de skulde betale, og paa-lægger ham i den Anledning at eftergive dem i det Mindste Halvdelen, idet hun som Grund til ikke at lade dem gaae uhjulpne fra sig anfører: »særdeles for saadan Leiligheds Skyld, som nu for Øine er.« Dette Udtryk pleier i den Tids Sprog at betegne vanskelige og farlige Omstændigheder.

Men selv om Rigsraadet havde været mindre deelt i sin Stemning, og selv om der ikke havde ladet sig spore nogen Uvillie hos Landets Indbyggere mod et Forsøg, hvis sande Navn var Oprør og Brud paa svorne Eder, saa var der dog een Omstændighed, som aldeles maatte svække Haabet om et heldigt Udfald af en saadan Plan, og derfor afholde den kloge og beregnende Hertug Frederik fra at indlade sig paa den: det var Kong Christierns Forhold til Rigets Krigsmagt. Ifølge Rigets Forfatning skulde, saasnart en Konge døde, alle Slotte og Fæstninger strax gaae ind under Rigsraadets Myndighed eller, som det hedder, holdes til dets Haand. Rigsraadet blev saaledes Herre i Riget og kun paa denne Maade kunde det med Frihed og Sikkerhed udøve sin Valgret og foreskrive den tilkommende Konge de Betingelser, det vilde. Men i hiint Valg- og Hyldingsbrev af 22de Septbr. 1487 havde Rigsraadet selv opgivet denne Ret og indrømmet, at efter Kong Han-

*) N. D. Mag. 2 B. S. 202.

ses Død alle Rigets Slotte og Fæstninger skulde gaae over til den udvalgte Konge Christierns Haand. Herved var Kong Christiern Herre over alle faste Punkter og over Rigets staaende Krigsmagt, Rigsraadet var afvæbnet. Kong Christiern undlod ikke heller at benytte sig af denne Fordeel. Han sendte, som vi have seet, allerede tredie Dagen efter sin Faders Død en Paamindelse til Befalingsmanden paa Kjøbenhavns Slot om at bevogte Slottet vel; han gjentog den 7de Marts endnu skarpere og mere indtrængende sin Befaling, og uden Tvivl har han sendt lignende Befalinger til andre vigtige Fæstninger, skjøndt de ikke ere bevarede. Kong Hanses Begravelse i Odense paaskyndedes. Han ilede, siger Hvitfeldt, flux med sin Faders Begravelse, fordi han besørgede sig ny Oprør og Krig^{*)}. Allerede den 28de Marts finde vi ham paa Fæstningen Kallundborg, og den 31te Marts var han paa Kjøbenhavns Slot, hvis Sikkerhed især laae ham paa Hjærte. — Under slige Omstændigheder maatte det hele Forsøg falde hen i Intet.

Men det Forsøg, som strandede 1513, gjentoges 1523 med andre Midler, og havde da bedre Held. Sammenligner man imidlertid Forsøget 1513 med Oprøret 1523, kommer man til nogle overraskende Lighedspunkter. Blandt de 9 Mænd, som i Viborg den 21de December 1522 beseglede og underskreve det Brev, hvorved aabent Oprør forkyndtes mod Christiern den Anden, og Hertug Frederik indbødes til at tage Thronen i Besiddelse, fandtes *Niels Stygge*, Bisp i Vendsyssel, *Iver Munck*, Bisp i Ribe, og *Predbjørn Podedusk*, Ridder og Rigsraadsmedlem, og at disse tre ikke have været de mindst virksomme i Sagen, kan sluttet deraf, at Niels Stygge og Iver Munck have underskrevet først blandt de geistlige, og Predbjørn først blandt de verdslige Herrer, ligesom det ogsaa stemmer med hvad man fra andre Sider veed om deres Forhold under Opstanden. Af de 4 Mænd, som Ture Jensen nævner som Ledere for Forsøget 1513, ere de 3 netop de samme, der forkomme

^{*)} Hvitfeldt VII, 15—16.

som Hovedmænd 1523. Selv den fjerde, som Ture Jensen navngiver, *Niels Hog*, Ridder og Rigsraad, forekommer i hiint Brev; han er nemlig en af de 18 Mænd, som nævnes i Indgangen til Brevet; men, da han ikke har medunderskrevet eller besejlet det, kan herpaa ikke lægges særdeles Vægt. Thi som bekjendt brugte de Ni, for at give deres Foretagende større Betydning, den List, at sætte en Mængde bekjendte Navne i Spidsen af Brevet, som om disse Personer vare enige med dem, skjøndt de Fleste endnu vare udenfor Sagen. Ture Jensen siger, at flere jydskes Herrer sluttede sig til dem, han navngiver. Til disse »Flere« feiler man næppe ved at regne den jydskes Rigsraad *Peder Lykke*. Han var tilstede i Aalborg ved Kong Hanses Død, og viste sig 1523 som en af de virksomste og ivrigste for at fremme Opstanden. Ogsaa i andre Henseender er der en slaaende Overeensstemmelse mellem 1513 og 1523. Bevægelsen udgik baade hiint Aar og dette fra de jydskes geistlige og verdslige Herrer; man henvendte sig begge Gange til Hertug Frederik og begge Gange gjordes gjældende, at han var »en indbaaren dansk Kongesøn«, og derfor ligesaa nær til Kronen som Christiern; og baade 1513 og 1523 gjorde man Regning paa Understøttelse fra Hansestæderne.

Det er fra de svenske Forhold i Unionstiden, at det rette historiske Lys falder paa Begivenheden 1513. De Store i Sverrig havde længe været vante til at sætte Konger paa Thronen og af Thronen, vælge sig Rigsforstandere og fordrive dem igjen, naar de ikke længer havde deres Behag, og med den største Letfærdighed bryde statsretlige Overenskomster og de høitideligste Forpligtelser. Den danske Adel havde ved Kongernes Side længe kjæmpet mod dette Uvæsen; men det lange Samqvem med Sverrigs Adel og den idelige Berørelse med slige opløste Forhold, virkede omsider smittende paa dem selv. Der indtraadt ogsaa hos den danske Adel en Slappelse i Følelsen for Helligheden af Eder og offentlig indgangne Forpligtelser. En Ytring heraf finde vi i det omtalte Forsøg af en Deel af Rigets fornemste Mænd paa at bryde et offentligt Tilsagn, de

frivilligt og i den meest bindende Form havde givet, uden at de engang til Undskyldning for et saadant Brud paa Tro og Love kunde anføre nogen Krænkelser af indgangne Forpligtelser fra den anden Side.

Den Indflydelse, som en saadan Modtagelse fra Rigsraadets Side, der mødte Christiern den Anden strax ved Tiltrædelsen af Regjeringen, maatte have paa det følgende Forhold mellem Konge og Rigsraad, er saa indlysende, at det ikke trænger til nærmere Udvikling.

Den historiske Klasse underrettede Selskabet om, at den havde valgt Hr. Prof. H. C. Clausen til Formand.

I Mødet var fremlagt:

Fra Royal Geographical Society i London.
Journal 1857. Vol. XXVII.

Sir R. Murchison, Address at the anniversary Meeting 1859.

Fra Académie Impériale des sciences, arts et belles lettres de Dijon.
Mémoires 2de Série Tome VI 1857.

Fra Société Impériale d'Agriculture de Moscow.
Rapport sur les Travaux; Année 1857 Paris 1858.

Fra Königl. Sternwarte in München.
Lamont, Magnetische Untersuchungen in Nord-Deutschland, Belgien, Holland, Dännemark. München 1859.

Fra Magnetischés und Meteorologisches Observatorium i Prag.
Magnetische und meteorologische Beobachtungen 1858.

Fra Accademia de nuovi Lincei i Rom.
Atti Anno XI Sessione VI & VII
XII — I & II.

Fra Prof. Schiff i Bern.
Untersuchungen über die Zuckerbildung in der Leber 1859.

Fra the Lords Commissioners of the Admiralty, London.
Report on the Teneriffe Astronomical Experiment of 1856, London and Edinburgh 1858.

Fra Communen Bologna.
Michele Medici, Compendio Storice della Scuola Anatomica di Bologna 1857.